

Никола Вапцаров - “Песен за човека”

Публикувано от Simonsita на 09.03.2010

Никола Вапцаров - “Песен за човека”

Със стихотворението „Песен за човека” Никола Вапцаров завършва поетичния цикъл „Песен за човека“ от първата си и останала единствена издадена му приживе стихосбирка „Моторни Песни”. В „Песен за човека” поетът проследява пътя, който извървява един престъпник и убиец, един тежко прегрешил човек, като се стреми да разбере защо лирическият герой е извършил злодеянието, защо е отнел бащиния и погубил собствения си живот. Представен е конфликтът между обществото и един обикновен човек в лицето на лирическия говорител, дръзнал да подаде ръка дори на престъпник.

В стихотворението “Песен за човека” опонентите в спора дали човек е добър или лош по природа, са дамата и лирическият говорител. Тя е изразител на традиционното обществено мнение, а лирическият говорител е човекът, търсец преди всичко причините за случилото се.

Те спорят за човека и неговото място в живота. Това е една кардинална тема за мястото на човека именно в новото време. Търсенето на човешкото в една реалност, изпълнена с грозни и отблъскващи прояви, разкрива и грозотата вътре в самия човек, стигнал до падението на братоубийството и отцеубийството. Той тръгва сам срещу себе си и срещу човешкото, което носи. Лирическият говорител защитава човека, и успява спокойно и последователно да убеди читателя, че във възможностите на човека е да прекрачи от злото в доброто, от грозното в прекрасното и от убиец да стане човек. В поемата ярко присъства библейската тема за нарушената божия заповед: “Не убивай!” И когато все пак убийството е извършено, закономерно следва полагаемото се наказание. Налице е класическата опозиция престъпление - наказание, интерпретирана през призмата на противоположните позиции на дамата и на лирическият говорител. Докато тя, сонната и нервирана, не крие омразата си към човека, лирическият говорител спокойно и с пълното съзнание за отговорността на този проблем поема ролята на негов защитник. Той не използва силни изрази и крайни квалификации, а проследява пътя, довел един обикновен млад човек до отцеубийство и превърнал го в злодей злосторен. За него най-интересен е процесът, при който

новият лирически персонаж променя своето отношение към живота, към самия себе си и особено към извършеното престъпление.

И после разправял:

“Брей, как се обърках

и ето ти тебе

бесило.

Не стига ти хлеба,

залитнеш

от мъка

и стъпиш в погрешност на гнило.

И чакаш така като скот

в скотобойна,

въртиш се, в очите ти –

ножа.

Ех, лошо,

ех, лошо

Светът е устроен!

Именно в затвора той намира това, което му е липсвало в сиромашкия живот до този момент - да попадне на хора и да стане човек. Нравственото прераждане у него е неизбежен резултат от прозрението, до което стига за собственото си престъпление. Това прозрение ни най-малко не го оневинява, но му връща човешкия облик и достойнство:

Осъденият престъпник логично и убедено стига до истината за нечовешкото си деяние. Той вече е способен да види живота си от близкото минало, без да се влияе от наложеното му смъртно наказание. За него песента пред лицето на смъртната присъда е висша форма на “човешка” изява, с която той се “извисява” над нея. Въпреки смъртното наказание - за него то е вече път към друг свят - “новият” по дух човек намира сили в себе си и излива песента си от душа, за да я отпрати към този жадуван нов свят, който ще е много по-справедлив от законите на старото общество. Напразно това общество си мисли, че като е наложило наказание над един престъпник, сякаш всичкото зло на света ще свърши и никой никога повече няма да бъде толкова алчен и безкрупен, че да убие най-близкия си човек. Това дава силата и спокойствието на осъдения да посрещне смъртта си не със страх и ужас, а с достойнство.

Трагизмът на творбата ни отвежда към вечната връзка между престъплението и наказанието. Поетът обаче вярва в доброто, скрито у всеки човек, и в това отношение поемата е една поетическа апология на вярата. Проглеждането не може да отмени смъртта, но променя отношението на човека към нея. Посланието на Вапцаров за величието на човешкия дух ни заразява със своята искреност, непосредственост и трогателност, с вярата в доброто и човешкото.

